

ו. אבשלום – במשנה אינו נמנה עם אלו שאין להם חלק. ואילו בברייתא מובאים דברי רבי מאיר שאמר אין לו חלק לעוה"ב. (ופרשו בתוס' בסוטה י:): לא חי עם הצדיקים וגם לא נידון בגיהנם).

דורשי רשומות היו אומרים: כולם באים לעולם הבא [מלבד בלעם כדלהלן].

דף קד

רי"ד. מפני מה לא מנו את אחז את אמון ואת יהויקים בכלל אלו שאין להם חלק לעולם הבא?

אחז אינו מנוי עם אותם שאין להם חלק לעולם הבא, מפני שמוטל בין שני צדיקים, בין יותם אביו לחזקיהו בנו (ר' ירמיה בר אבא), או מפני שהיה לו בושת פנים מישעיהו (רב יוסף). והסיקו שאין צורך בכך, אלא משום שחזקיהו בנו מזכהו.

אמון לא נמנה – מפני כבודו של יאשיהו בנו.

יהויקים – שנתכפר בכך שלא היתה לו קבורה.

דף קה

ר"טו. א. האם יש לאומות העולם חלק לעולם-הבא?

ב. אימתי היא עת זעם לפני הקב"ה וכמה זמן היא נמשכת?

ג. האם בלק קיבל שכר על הקרבנות שהקריב?

ד. מנין שאין אדם מתקנא בבנו ובתלמידו?

ה. איזו ברכה מברכותיו של בלעם לא חזרה לקללה?

א. ממשנתנו מבואר שיש לגויים חלק לעולם הבא, מלבד לבלעם (ולדומיו). ואמרו בגמרא שזוהי דעת רבי יהושע (וכי"ב אמר רבי לאנטונינוס (בע"ז י:): 'בעושה מעשה עשיר'), אבל לרבי אליעזר אין לגויים חלק לעוה"ב (ונחלקו בפירוש הכתוב ישובו רשעים לשאולה כל גוים שכחי אלקים).

ב. כתיב א-ל זעם בכל יום, וכמה זעמו – רגע. והעת הזו בשעת קימה – בשלש שעות ראשונות של היום, שעה שהמלכים מניחים כתריהם על ראשיהם ומשתחווים לחמה. ונתנו סימן לאותו רגע, כאשר כרבולת התרנגול מחוירה ללא אדמומית.

ג. בשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק, זכה ויצאה ממנו רות. מכאן אמרו, לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

ד. אין אדם מתקנא בבנו – משלמה, שנאמר לדוד ששם שלמה וכסאו יגדל ממנו (כדברי רב יוסי בר חוני). וכן לא בתלמידו – איבעית אימא מדכתיב ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. ואבע"א: ויסמך את ידיו (לא 'ידו' אחת כאשר נצטוה) עליו ויצוהו.

ודוקא לאחר לאחר מיתה, כראיה שמביא (צדקת הצדיק).

ה. הברכה היחידה מברכות בלעם שלא חזרה לקללה היא ברכת מה טבו אהליך יעקב משכנתך ישראל – שלא פסקו בתי כנסיות ומדרשות מישראל לעולם.

דף קו

רטז. א. בני כמה היו בלעם, דואג ואחיתופל בעת מיתתם?
ב. דואג האדומי, האם היה גדול בתורה?

א. לדברי רבי חנינא, בלעם מת בהיותו בן ל"ג שנים.
רש"י כתב שזה דלא כדעת רבי סימאי שאמר בלעם היה שותף בעצת השעבוד של פרעה, ולשיטתו היה זקן מופלג (וכ"ה במחזור ויטרי סוף אבות). ויש אומרים שבלעם יועץ פרעה הוא זקנו של בלעם הזה, ודיברו כאן על מהות הנפש ולא על גוף ממש (ספר הישר; רס"י לילה מד).
דואג מת בן ל"ד שנה. אחיתופל בן ל"ג.

ב. דואג היה 'אביר הרועים' (= ראש הסנהדרין, אב בית דין. ע' מדרש תהלים ג, ד) ו'גבור' בתורה. ואמרו שהיה מסופרי אותיות שבתורה ומשוקלי ה'קל וחומר' שבתורה, והיה סופר שלש מאות הלכות ב'מגדל הפורה באויר'. ועם כל זאת לא נסתייע להסיק שמעתא אליבא דהלכתא.
עוד אמרו שתורתו לא היתה אלא מן השפה ולחוץ, ולא בלבו. וקודם שמת תלמודו.

דף קז

ריז. א. מתי ידעו כל ישראל שנמחל לדוד אותו עוון? ומדוע נמחל לו?
ב. מה היה חטאו של גיחזי שמחמתו נטרד מעולמו?
ג. מתי באו זקנה וחולי לעולם?

א. בחיי דוד לא נודע לכל על מחילת העון, רק בחיי שלמה בנו, שבשעה שבקש שלמה להכניס ארון לבית קדשי הקדשים, לא נפתחו לו עד שאמר זכרה לחיי דוד עבדך ומיד נענה. באותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה וידעו כל ישראל שנמחל לו הקב"ה על אותו העוון.
ולפי שקיבל עליו דוד יסורים ונצטרע ששה חדשים ונסתלקה הימנו שכינה ופרשו ממנו סנהדרין, לכך נמחל לו עם תשובתו ותפילתו.

ב. גיחזי חטא והחטיא את הרבים ולא אבה לעשות תשובה; יש אומרים שתלה אבן שואבת לחטאת ירבעם והעמידה בין שמים לארץ, וי"א שחקק בפיה שם והיתה מכרות ואומרת 'אנכי' ולא יהיה'. ויש אומרים שדחה תלמידים מעל אלישע רבו.
ועוד אמר רבי יוחנן (ק.): מפני מה נענש גיחזי, מפני שקרא לרבו בשמו.

ג. זיקנה ירדה לעולם אצל אברהם, שביקש רחמים על הדבר כדי שיבחינו בינו ובין יצחק.
חולי שלפני המות – אצל יעקב שהתפלל על כך (כדי שיהא פנאי לבניו להאסף ולהיות עמו בשעת מיתו. רש"י).
חולי שעומדים ממנו – בא לעולם על ידי אלישע שביקש רחמים.